

ارزش‌های بی بدیل در آیین نامه جدید ارتقای اعضای هیات علمی

مجید زارع بیدکی^۱

^۱ دانشیار، میکروب شناسی پزشکی، مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی، گروه میکروبیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

مجله راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی دوره چهارم شماره اول بهار و تابستان ۹۶ صفحات ۳-۱.

نوع مقاله: نامه به سردبیر

دریافت مقاله: ۹۶/۲/۱۱ اصلاح نهایی: ۹۶/۲/۱۹ پذیرش مقاله: ۹۶/۲/۱۷

ارجاع: زارع بیدکی مجید. ارزش‌های بی بدیل در آیین نامه جدید ارتقای اعضای هیات علمی. راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی ۱۳۹۶؛ ۴(۱): ۳-۱.

نویسنده مسئول:

دکتر مجید زارع بیدکی

مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی،

گروه میکروبیولوژی، دانشگاه علوم

پزشکی بیرجند

بیرجند-ایران

تلفن ۰۹۱۵۱۵۶۶۸۳

پست الکترونیکی:

m.zare@live.co.uk

سر دبیر محترم مجله راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی

مقدمه

چنان که مستحضرید آیین نامه جدید ارتقای اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نیز وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مصوب مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی، از فروردین ماه امسال اجرایی شده است (۱، ۲). بند ۴ از ماده ۲ در این آیین نامه داشتن نقش استاد راهنما و یا مشاور را در پایان نامه‌های دانشجویی مقاطع تحصیلات تکمیلی و یا دوره‌های دکتری عمومی برای ارتقای اعضای هیات علمی الزام آور شناخته و به وضوح هر گونه ارتقا را به کسب امتیاز از این بند مشروط کرده است. این بند بیان می‌کند که متقاضیان دانشجویی و استادی می‌بایست به ترتیب حداقل ۱۰ و ۱۵ امتیاز قطعی از این بند اخذ کنند. نوشته حاضر تلاش می‌کند با طرح چند سوال، این بند را به نقد بکشد.

سوالات و نقدها

چرا طراحان این بند از آیین نامه تصمیم گرفته‌اند که راهنمایی و یا مشاوره پایان نامه را برای ارتقای

مرتبه دانشگاهی هر عضو هیات علمی اجباری کنند؟ راهنمایی یک پایان نامه دانشجویی ماهیتاً دو وجه بیشتر ندارد: الف. وجه مدیریت یک پژوهش علمی ب. وجه تعامل آموزشی با دانشجو.

با فرض اینکه هر یک از این دو وجه دارای ارزشی بی بدیل در ارتقای مرتبه دانشگاهی عضو هیات علمی باشد، آیا هیچ جایگزینی برای این دو نیست؟ آیا راهنمایی پروژه‌های تحقیقاتی دانشجویی یا راهنمایی سمینارهای درسی و یا ترکیبی از اجرای طرح‌های پژوهشی و تدریس‌های کلاسی، این دو وجه را پوشش نمی‌دهد؟

آیا هنگام تصویب بند فوق‌الذکر فقط شرایط دانشگاه‌های بزرگ دیده شده است و یا آن که پیشنهاد دهندگان این بند واقف بوده‌اند که دانشکده‌های علوم پزشکی مستقل بسیاری در کشور وجود دارند که دوره‌های آموزشی آنها محدود به مقاطع کارشناسی است؟ و نیز چه بسیارند دانشگاه‌های علوم پزشکی که در بعضی از دانشکده‌های آنان اساساً پذیرش دانشجو برای مقاطع تکمیلی و دکتری حرفه‌ای وجود ندارند و حتی بعضی از دانشکده‌های اقماری فاقد تحصیلات تکمیلی آنان نیز در شهرهایی با فاصله زیاد از مرکز دانشگاهی قرار دارد. اعضای

مذکور تدوین گردیده است، در خصوص آن دسته از اعضای هیات علمی که به دلیل فقدان پذیرش دانشجوی تحصیلات تکمیلی در دانشگاه محل خدمت، نمی‌توانند امتیاز شرطی از بند پایان نامه‌ها را کسب کنند، به عنوان تنها گزینه‌ی جایگزین، پیشنهاد می‌کند که این افراد می‌توانند با اجرای طرح‌های مصوب در حوزه اسناد بالا دستی، امتیاز لازم این بند را بدست آورند (۲).

سوال آنست که طرح‌های پژوهشی بالا دستی چه سختی با راهنمایی یا مشاوره‌ی پایان نامه‌های دانشجویی دارد که طراحان آیین نامه ارتقا را بر آن داشته است تا این گزینه را به عنوان تنها جایگزین ممکن پیش پای اعضای هیات علمی بگذارند؟!

اساسا چرا باید برای احراز صلاحیت ارتقای رتبه علمی، شرطی گذاشته شود که صرفا به دلایل ساختاری و نه به دلیل ناتوانی علمی، نیل به آن برای خیل عظیمی از ذینفعان ناممکن باشد و آنگاه متعاقبا برای حل مشکل حاصله، یک جایگزین نامتجانس پیشنهاد شود؟!

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد طراحان ایده‌ی مشروط سازی ارتقای مرتبه علمی اعضای هیات علمی به راهنمایی و مشاوره پایان نامه‌های دانشجویی، توجه لازم را به میزان پراکندگی رشته‌های تحصیلات تکمیلی و دکترای عمومی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و موانع و تبعات دراز مدت ناشی از اجرای این بند از آیین نامه بر منزلت اعضای هیات علمی، سلامت فضای آموزشی دانشگاه‌ها و رعایت عدالت آموزشی نداشته‌اند. شاید این عزیزان خواسته‌اند یک مشکل آموزشی، - عدم تمایل اعضای هیات علمی به پذیرش راهنمایی پایان نامه‌های دانشجویی - را حل کنند و یا

هیات علمی چنین دانشکده‌ها و دانشگاه‌هایی برای عبور از این بند شرطی چه کنند؟

- شاید تاکنون عموم اعضای هیات علمی از پذیرش راهنمایی و مشاوره پایان نامه‌های دانشجویی استقبال نمی‌کرده‌اند و این بند به آیین نامه ارتقا اضافه شده است تا آنان را به مشارکت هر چه بیشتر در این حوزه تشویق نماید. اگر چنین است، آیا صرف در نظر گرفتن یک امتیاز قابل توجه اما غیر شرطی برای مشارکت در راهنمایی و مشاوره پایان نامه‌ها به سادگی مشکل فوق را حل نمی‌کند؟

- در یک دانشکده پزشکی، دانشجو معمولا برای انتخاب اساتید درسی خود مخیر نیست، اما برای انتخاب استاد راهنما و نیز موضوع پایان نامه خود مخیر است. آیا این به نوبه خود امکان پذیرش پیشنهاد راهنمایی یا مشاوره پایان نامه‌های دانشجویی را برای اساتیدی که در حوزه‌های علمی مشخصی کار پژوهشی می‌کنند، بسیار محدود نمی‌سازد؟

- آیا بیم آن نمی‌رود که تشویق و متقاعد کردن دانشجو توسط یک عضو هیات علمی به اخذ پایان نامه با او که معطل امتیاز حاصله برای ارتقای مرتبه دانشگاهی خود است در دراز مدت به مسیرهایی منجر شود که نهایتا فساد حاصل از آن اسف بارتر و نامناسب تر از آن چیزی باشد که در چاپ مقالات تقلبی اتفاق می‌افتد؟! از این گذشته، آیا اگر آن روز برسد که اعضای هیات علمی معطل اخذ امتیاز از پایان نامه‌های دانشجویی، به سوداگری در تشویق و جلب نظر دانشجویان برای گرفتن پایان نامه با خود مشغول شوند، شان و منزلت آنان نیز در معرض آسیب جدی قرار نخواهد گرفت؟ و آیا این همه، حاصل همین سیاست امروز دانشگاه‌ها در شرطی کردن کسب امتیاز ارتقا از پایان نامه‌ها خواهد بود؟

- نکته جالب توجه آنست که در شیوه نامه‌ی اجرایی ارتقا که با هدف شرح چگونگی اجرای آیین نامه

آنچه زینده قوانین ارتقا برای فرهیختگان دانشگاهی کشور است، نه الزام و اجبار، بلکه دینامیک کردن بستر ارتقا و اختیار دادن به اعضای هیات علمی برای انتخاب یک راه از میان چندین است. این همان چیز است که در دانشگاه‌های پیشرفته جهان انجام می‌شود (۳،۴).

به توسعه پژوهش در حوزه اسناد بالا دستی شتاب دهند؛ بی‌آنکه توجه کنند که حل مشکلات این چنینی در حوزه ماموریت آیین نامه ارتقا نیست! بعلاوه به نظر نمی‌رسد هیچ یک از این دو گزینه، شاخصی بی‌بدیل در احراز شایستگی عضو هیات علمی برای ارتقا باشد.

References

1. Regulations Promotion Staff. [On Line]. 2016. Official Website of The ministry of Health and Medical Education, Deputy of education, Academic staff affairs, Access date: 2017.4.15. Available from: <http://aac.behdasht.gov.ir/page/%D8%A2%D9%8A%D9%8A%D9%86%E2%80%8C%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87%D8%8C%D8%A8%D8%AE%D8%B4%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87+%D9%88+%D8%AF%D8%B3%D8%AA%D9%88%D8%B1%D8%A7%D9%84%D8%B9%D9%85%D9%84%E2%80%8C%D9%87%D8%A7>.
2. Executive style of regulations Promotion Staff. [On Line]. 2017. Official Website of The ministry of Health and Medical Education, Deputy of education, Academic staff affairs, Access date: 2017.4.15. <http://aac.behdasht.gov.ir/page/%D8%A2%D9%8A%D9%8A%D9%86%E2%80%8C%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87%D8%8C%D8%A8%D8%AE%D8%B4%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87+%D9%88+%D8%AF%D8%B3%D8%AA%D9%88%D8%B1%D8%A7%D9%84%D8%B9%D9%85%D9%84%E2%80%8C%D9%87%D8%A7>.
3. Park T. Do Faculty Members Get What They Deserve?: A Review of the Literature Surrounding the Determinants of Salary, Promotion and Tenure. *Journal of the Professoriate* 2012; 6(1).
4. Bunton SA, Mallon WT. The continued evolution of faculty appointment and tenure policies at US medical schools. *Academic Medicine* 2007;82(3):281-9.